

Η έκδοση του περιοδικού “Αρχεία του Νοσοκομείου Ανδρέου Συγγρού”

**Χριστοπούλου-Αλετρά Ε.
Μουχτιδιώτου Ε.**

*Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Ιστορίας της Ιατρικής, Α.Π.Θ.
Καθηγήτρια Αγγλικής Γλώσσας*

Περίληψη

Τα Αρχεία του Νοσοκομείου Ανδρέου Συγγρού ήταν ένα ετήσιο ιατρικό περιοδικό, το οποίο πρωτοεκδόθηκε από τον Γ. Θ. Φωτεινό το 1937, ενώ η έκδοσή του χρηματοδοτήθηκε από ιδιαίτερο κληροδότημα της Ιφιγένειας Συγγρού. Εκτός, όμως, από την ίδρυση του Νοσοκομείου "Ανδρέας Συγγρός", η Ιφιγένεια Συγγρού επιθυμούσε τη διάσωση των επιστημονικών εργασιών, που πραγματοποιούνταν στην Πανεπιστημιακή Κλινική του Νοσοκομείου. Ωστόσο, καθώς το ποσό το οποίο ορίστηκε για την έκδοση του εν λόγω περιοδικού, δεν ήταν επαρκές, για πολλά χρόνια, αναβλήθηκε η έκδοσή του: η αναβολή αυτή δικαιολογεί απολύτως την ανά έτος αναδρομική δημοσίευση των πρακτικών των Συνεδριών της Ελληνικής Αφροδισιολογικής και Δερματολογικής Εταιρίας, από το 1914 - έτος ίδρυσής της - μέχρι και το 1936. Η έκθεση πεπραγμένων του Νοσοκομείου δημοσιεύτηκε ετεροχρονισμένα, αρχής γενομένης από το 1910 - έτος λειτουργίας του Νοσοκομείου- μέχρι και το 1936.

Τα Αρχεία κάθε χρονιάς, χωρίζονται σε 3 μέρη: το πρώτο περιέχει επιστημονικές εργασίες και μελέτες, το δεύτερο τα Πρακτικά των Συνεδριών της Ελληνικής Αφροδισιολογικής και Δερματολογικής Εταιρίας και στο τρίτο καταχωρείται η έκθεση πεπραγμένων, όπου παρέχονται λεπτομερή στοιχεία για τον αριθμό, την καταγωγή και την ιδιότητα των ασθενών, που εισήχθησαν στο νοσοκομείο ανά έτος. Δεν παραλείπεται, εντούτοις, η αναφορά στις θεραπείες και τις χειρουργικές επεμβάσεις που έγιναν, καθώς και η καταγραφή θανάτων ασθενών.

Το περιοδικό ενώ σκιαγραφεί τις δραστηριότητες των λειτουργιών του μέσα και έξω από το Νοσοκομείο, παράλληλα απεικονίζει την κοινωνία της εποχής, με τα ιδιαίτερα προβλήματά της.

The Publication of the “Archives of Andreas Sygros Hospital”

Christopoulou-Aletra H., Mouchtidiotou H.

Summary

The Archives of Andreas Sygros' Hospital was an annual medical publication, which was set up by G. Th. Fotinos in 1937. This publication was financed by a special endowment that Ifigenia Sygrou donated. However, apart from the hospital's funding, Ifigenia Sygrou also wished to rescue and propagate scientific work performed in the hospital's University Clinic. For this reason, she made sure that a certain sum of money would be utilized for the publication of a medical journal.

Nevertheless, this publication was postponed, due to the fact that the money for many years was not sufficient: this delay explains the retrospective publication of the Proceedings of the Congresses of the Greek Aphrodisiac and Dermatologic Society. Moreover, issues were published for each year separately, starting from 1914 - year of the foundation of the Society - until 1936. The report on the medical activities of the hospital was also published retrospectively, starting from the year that it was built in 1910, till 1936.

The Archives of each year were composed of three units: the first contains scientific work and research papers, the second deals with the proceedings of the Congresses of the Greek Aphrodisiac and Dermatologic Society while the third, has to do with exceptionally detailed reports concerning the patients' numbers, status and places of birth. Moreover, there is a clear and exhaustive record of the treatments applied and the surgical operations accomplished, as well as of the patients' deaths.

This edition, other than its scientific value, also depicts the social conditions of the time in Greece with its particular problems.

και μελέτες, το δεύτερο τα Πρακτικά των συνεδρίων της Ελληνικής Αφροδισιολογικής και Δερματολογικής Εταιρείας και το τρίτο τα πεπραγμένα του Νοσοκομείου.⁸ Ενδιαφέρουσα είναι η απόφαση του Γ. Θ. Φωτεινού κάθε τόμος του ιατρικού περιοδικού να περιλαμβάνει περίληψη όλης της ύλης στη γαλλική γλώσσα, εκτός των Πρακτικών των συνεδρίων, καθώς ήδη ο υφηγητής, Π. Φωτεινός, είχε από ετών αναλάβει τη δημοσίευσή τους τόσο σε γαλλικά, όσο και σε γερμανικά περιοδικά.⁹ Ωστόσο, ο πρώτος αυτός τόμος δεν περιλαμβάνει τις ξενόγλωσσες αυτές περιλήψεις.

Το πρώτο από τα τρία μέρη των Αρχείων αφορά σε επιστημονικές μελέτες εργαστηριακών θεμάτων της ειδικότητας, μελέτες φαρμάκων, νέες θεραπευτικές μεθόδους και οτιδήποτε σχετίζεται κυρίως με τα αφροδίσια νοσήματα και τις δερματικές παθήσεις. Ωστόσο, ο τόμος του έτους 1931, περιλαμβάνει 2 μόνο μέρη, με το πρώτο μέρος αφιερωμένο στα "Πρακτικά των συνεδρίων της Ελληνικής Αφροδισιολογικής και Δερματολογικής Εταιρείας του έτους 1931" και το δεύτερο να περιέχει την "Έκθεση των πεπραγμένων εν τω Νοσοκομείω Ανδρέου Συγγρού κατά το έτος 1931".¹⁰ Χαρακτηριστικά, γίνεται μία πλήρης αναφορά στις 8 συνεδρίες, που πραγματοποιήθηκαν το 1931, με λεπτομερή περιγραφή του περιεχομένου τους, ενώ καταγράφονται και τα ονόματα των εκάστοτε συμμετεχόντων. Ενδεικτικά, αναφέρουμε:

"ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΠΡΩΤΗ (της 25ης Ιανουαρίου 1931).

Προεδρία: **Γ. Φωτεινού**, **Γ. Φωτεινός**, Περί επανιδρύσεως της εταιρείας (...).

ΣΥΖΗΤΗΣΙΣ. *Ι. Λυάρης, Ι. Κούμαρης, Γ. Εμμανουήλ*.

Εκλογή διοικητικού συμβουλίου (...).

Προσφώνσεις του κ. Προέδρου και αντιφωνήσεις των κ.κ. *Ι. Λυάρη, Χ. Ευαγγέλου, Ν. Πετροπούλου, Π. Ευλούρη και Ν. Μιχαηλίδου* (...).

Καταστατικόν της Ελληνικής Αφροδισιολογικής και Δερματολογικής Εταιρείας (...).¹¹

Τα ονόματα, ωστόσο, τόσο των μελών του διοικητικού συμβουλίου, όσο και απλά μέλη της Εταιρείας,

δεν αναφέρονται παρά μόνον μετά από μερικές σελίδες. Το διοικητικό συμβούλιο του έτους 1931, απαρτιζόταν από τους:

Γ. ΦΩΤΕΙΝΟ - Πρόεδρος

Αντιπρόεδροι: **Ν. ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ** - **ΠΛ. ΕΥΛΟΥΡΗΣ**

Γενικός γραμματεύς: **Ι. ΛΥΑΡΗΣ**

Ειδικοί γραμματείς: **ΑΘ. ΣΟΥΒΑΤΖΙΔΗΣ** - **Α. ΡΕΛΙΑΣ**

Ταμίας: **Δ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Ευεργέτης: **HENRI GOUGEROT**".

Ακολούθως, τα μέλη της Εταιρείας καταγράφονται αναλυτικά, επίτιμοι, αντεπιστέλλοντες και τακτικοί εταίροι. Η τελευταία, αυτή, κατηγορία, η οποία περιλαμβάνει τον μεγαλύτερο αριθμό σελίδων, γίνεται με αλφαβητική καταχώρηση των ονομάτων. Σημειώνεται, επίσης, ότι "τα μέλη των ονομάτων των οποίων προτάσσεται αστερίσκος, είναι οι ιδρυταί της Εταιρείας".¹²

Μετά την παράθεση των Πρακτικών της πρώτης συνεδρίας, παρατίθεται το "Καταστατικόν της Ελληνικής Αφροδισιολογικής και Δερματολογικής Εταιρείας",¹³ όπου μέσα από 56 συνολικά άρθρα ορίζονται τόσο τα δικαιώματα, όσο και οι υποχρεώσεις της εταιρείας. Ενδεικτικά παραθέτουμε: "Σκοπός της Αφροδισιολογικής και Δερματολογικής Εταιρείας είναι η **προαγωγή** του κλάδου των Αφροδισίων και δερματικών νόσων, ως και η **καταπολέμησης** των Αφροδισίων νόσων και η από τούτων **προφύλαξις**".¹⁴

Στο τέλος των πρακτικών της πρώτης συνεδρίας, καταγράφονται αναλυτικά τα ιδρυτικά μέλη της Εταιρείας, ενώ τις δύο πρώτες σελίδες της δεύτερης συνεδρίας καταλαμβάνουν τα έσοδα και έξοδα της εταιρείας για το έτος 1930.¹⁵ Οικονομικό, ωστόσο, απολογισμό έχουμε και στο τέλος της τέταρτης συνεδρίας, όπου καταχωρείται ο "ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΣΟΔΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΔΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝ. ΑΦΡΟΔΙΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΕΡΜ. ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1931".¹⁶

Η δομή των συνεδρίων είναι πανομοιότυπη όπως καταγράφεται στο περιοδικό, καθώς αμέσως μετά τον αριθμό της συνεδρίας αναφέρεται η ημερομηνία πραγματοποίησης αυτής, ο προεδρεύων και η ώρα έναρξής της.¹⁷ Ακολουθεί ομιλία του προεδρεύοντος

¹²Σελ. λ'.

¹³Σελ. 7.

¹⁴Σελ. 7.

¹⁵Σελ. 21-22.

¹⁶Σελ. 72-73.

¹⁷Σελ. 1.

⁸Σελ. ιγ', πρόλογος από τα Αρχεία του Νοσοκομείου Ανδρέου Συγγρού, έτος 1937.

⁹Ο. π.

¹⁰Βλ. σελ. τίτλου του βιβλίου.

¹¹Σελ. ι', του Πίνακα των Περιεχομένων.

Γ. Θ. Φωτεινού ή συνομιλία του με συναδέλφους και μέλη της Εταιρείας, ενώ αμέσως μετά έπονται οι επιδείξεις περιστατικών και οι ανακοινώσεις, οι οποίες καταλαμβάνουν και το μεγαλύτερο μέρος των Πρακτικών, συνοδευόμενες από το όνομα του εκάστοτε εισηγητή. Ορισμένα από τα θέματα των ανακοινώσεων είναι: "Τριτόγονοι λίκν εκτεταμένα ερπυστικά σφυλιδικά ελκώσεις, παραγνωρισθείσα υπό τριών συναδέλφων, άτε ομοιάζουν προς φυματιασικές υπό Γ. Θ. ΦΩΤΕΙΝΟΥ",¹⁸ "Συγγενής ιχθυασιοειδής ερυθροδερμία υπό Γ. Θ. ΦΩΤΕΙΝΟΥ και Ν. Γ. ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ",¹⁹ "Τοξικοδερμία μετ' ενέσεις βισμούθιου "Vijochin Leo" επί αρρώστου πασχούσης εκ πρωτοδευτερογόνου σφυλιδος, υπό Γ. Θ. ΦΩΤΕΙΝΟΥ, Α. Γ. ΣΟΥΒΑΤΖΙΔΟΥ και Β. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ" κ.ά.²⁰

Εκτός, από τις πολυάριθμες και ποικίλες επιδείξεις περιστατικών, σημαντικό αριθμό σελίδων καταλαμβάνουν στα Πρακτικά μελέτες σε μεγάλο αριθμό περιστατικών, που υποβλήθηκαν σε συγκεκριμένη θεραπεία, όπως: "ΑΙ 32 ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ Δ' ΟΞΙΚΟΥ ΘΑΛΛΙΟΥ ΘΕΡΑΠΕΙΑΝ ΥΠΟΒΛΗΘΕΝΤΩΝ ΑΡΡΩΣΤΩΝ",²¹ "Α/) ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΕΠΙΘΗΛΙΩΜΑΤΩΝ ΥΠΟΒΛΗΘΕΝΤΩΝ ΕΙΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΝ ΔΙΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΣΚΕΥΑΣΜΑΤΟΣ 'ΙΑΣΟΥΣ'" και "Β/) ΠΕΝΤΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΘΥΛΑΚΙΤΙΔΟΣ ΤΟΥ ΒΑΡΤΗΕΛΕΜΥ, ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΑΙ ΕΙΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΝ ΔΙΑ ΤΗΣ 'ΙΑΣΟΥΣ'",²²

Στο δεύτερο μέρος του βιβλίου, δημοσιεύεται μία εκτενέστατη, όσο και περιεκτικότερη "έκθεση των πεπραγμένων εν τω νοσοκομείω Ανδρέου Συγγρού κατά το έτος 1931".²³ Μάλιστα, τα πεπραγμένα στο Νοσοκομείο για τη συγκεκριμένη χρονιά, περιλαμβάνουν τα ακόλουθα θέματα:

- Α) Σύνθεσις της Εφορείας του Νοσοκομείου
- Β) Σύνθεσις του Επιστημονικού και λοιπού προσωπικού του Νοσοκομείου
- Γ) Επιστημονικά εργασία, γινόμενα υπό των ιατρών του Νοσοκομείου
- Δ) Θεωρητική και κλινική διδασκαλία των αφοροδισίων και δερματικών νόσων, ως και φροντιστηριακά ασκήσεις, γινόμενα κατά το ακαδημαϊκόν έτος 1930-1931

- Ε) Έκθεσις των εν τω Μικροβιολογικώ εργαστηρίω του Νοσοκομείου πεπραγμένων
- ΣΤ) Έκθεσις των εν τω Φυσικοθεραπευτηρίω του Νοσοκομείου πεπραγμένων κατά το έτος 1931
- Ζ) Έκθεσις των εν τω Φαρμακείω του Νοσοκομείου πεπραγμένων κατά το έτος 1931
- Η) Έκθεσις των εν τω Εργαστηρίω των προπλασμάτων πεπραγμένων
- Θ) Έκθεσις της οικονομικής διαχειρίσεως του έτους 1931
- Ι) Στατιστικά των εν τω Νοσοκομείω Ανδρέου Συγγρού νοσηλευθέντων αρρώστων κατά το έτος 1931".²⁴

Η τελευταία ενότητα χωρίζεται σε δύο περαιτέρω κατηγορίες, με την πρώτη να αφορά στη γενική στατιστική για τους νοσηλευθέντες στα εξωτερικά ιατρεία του Νοσοκομείου κατά το έτος 1931 και στη δεύτερη στις στατιστικές ανά τμήμα, για εκείνους που νοσηλεύθηκαν την ίδια χρονιά.

Από το εν λόγω περιοδικό δεν λείπουν και οι πίνακες, όπου περιέχονται μετρήσεις, ιδιαίτερα κατατοπιστικές, των δραστηριοτήτων του Νοσοκομείου, όπως είναι για παράδειγμα ο "Πίναξ των εν τω Μικροβιολογικώ εργαστηρίω του Νοσοκομείου Ανδρέου Συγγρού εκτελεσθεισών εξετάσεων κατά το έτος 1931".²⁵ Στους πίνακες παρατηρείται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό αφορά στις "δια του Επιθεωρητού" νοσηλευόμενες γυναίκες, καθώς και στο "Εξωτερικόν ιατρείον ανδρών".²⁶ Ένας δεύτερος πίνακας παρατίθεται "εμφαίνων τας εν τω Φυσικοθεραπευτηρίω του Νοσοκομείου Ανδρέου Συγγρού γενομένας επεμβάσεις".²⁷ Εδώ τα ποσοστά δίνουν αριθμητικό προβάδισμα στις επεμβάσεις, που τελούνταν στο εξωτερικό ιατρείον ανδρών και γυναικών.²⁸ Άλλος πίνακας αφορά στα καταναλωθέντα φάρμακα "κατ'είδος και κατά τμήματα κατά το έτος 1931".²⁹ Ένας "Γενικός πίναξ, εμφαίνων τον αριθμόν των εις το Νοσοκομείον Ανδρέου Συγγρού, εις τα εξωτερικά αυτού ιατρεία, ως και εις τα του Παραρτήματος αυτού, νοσηλευθέντων αρρώστων αρρένων τε και θηλέων, τον αριθμόν των εισόδων αυτών, ως και τον αριθμόν των προσελεύσε-

¹⁸Σελ. 23.

¹⁹Σελ. 30.

²⁰Σελ. 33.

²¹Σελ. 140-153.

²²Σελ. 319-323.

²³Σελ. 345.

²⁴Σελ. 346, 348, 350, 354, 356, 360, 365, 366 και 371 αντίστοιχα.

²⁵Σελ. 353.

²⁶Ο. π.

²⁷Σελ. 356.

²⁸Ο. π.

²⁹Σελ. 357-359.

ών των δια θεραπείαν και εργαστηριακάς εξετάσεις κατά το έτος 1931".³⁰ Στα πλαίσια της προσπάθειας για μία διεξοδική και συγκεντρωτική παράθεση των πεπραγμένων, η κατάσταση, "Εμφαίνουσα την οικονομική κίνησιν του Νοσοκομείου Ανδρέου Συγγρού κατά το έτος 1931",³¹ καταλαμβάνει εξ ολοκλήρου ένα δισέλιδο, ενώ στις τελευταίες σχεδόν σελίδες του βιβλίου, καταχωρείται ένας "Τενικός πίναξ εμφαινών τας εκτελεσθείσας διαφόρους χειρουργικάς επεμβάσεις εν τω Νοσοκομείω Ανδρέου Συγγρού και εν τω Παραρτήματι αυτού κατά τμήματα και συνολικώς εν έτει 1931".³² Ένας δεύτερος "Τενικός πίναξ, εμφαινών τας εφαρμοσθείσας θεραπείας εν τω Νοσοκομείω Ανδρέου Συγγρού και εν τω Παραρτήματι αυτού κατά τμήματα και συνολικώς" αφορά στο έτος 1931.³³ Επίσης, από ένα τόσο ογκώδες πόνημα, δεν θα μπορούσε να παραληφθεί ο πίνακας ονομάτων συγγραφέων,³⁴ καθώς και ένας αναγκαίος αλφαβητικός πίνακας των νόσων.³⁵

Λεπτομερής είναι η καταχώρηση στοιχείων για τους νοσηλευθέντες του έτους 1931, που βοηθά στην εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τις πιο συχνά εμφανιζόμενες ασθένειες της εποχής, τον τόπο καταγωγής και το επάγγελμα των πασχόντων. Ειδικότερα, σε σύνολο 186 γυναικών, οι οποίες νοσηλεύθηκαν το 1930, το μεγαλύτερο ποσοστό προερχόταν από την Μικρά Ασία (20), την Κωνσταντινούπολη (18), τη Σμύρνη (14) και τις Κυκλάδες (10).³⁶ Δεν θα πρέπει να λησμονάει κανείς ότι η φτώχεια μάστιζε τους πρόσφυγες του 1922, ακόμα και οκτώ χρόνια μετά τη μετακίνησή τους προς την Ελλάδα. Ηλικιακά, υπερτερούν οι πολύ νέες γυναίκες μεταξύ 16 και 20 ετών (92), μεταξύ 21 και 25 (63) και τέλος εκείνες από 26 μέχρι 30 χρόνων,³⁷ οι περισσότερες άγαμες (136), μόνον 46 έγγαμες, ενώ λίγες είναι οι χήρες (μόλις 4).³⁸

Σύμφωνα με στοιχεία που παραθέτει το περιοδικό, ο αριθμός των πασχόντων από σύφιλη, είναι εξ επαγγέλματος 67 "κοινές" γυναίκες. Εξ αυτών οι 60, το σύνολο σχεδόν, προσεβλήθησαν από την ασθένεια.

Εν συνεχεία, υψηλός είναι ο αριθμός των "υπερτριών", που ανέρχεται στις 43, 29 που είναι νοικοκυρές, και 20 εργάτριες.³⁹

Μελετώντας τη λεπτομερέστερη ανάλυση και περιγραφή των νοσημάτων, από τα οποία προσβλήθηκαν οι 186 αυτές γυναίκες, παρατηρούμε ότι 52 "έπασχον εκ λανθανούσης συφίλιδος, γονοκοκκικής ουρηθρίτιδος και εκ μαλακών ελκών",⁴⁰ 30 "εκ γονοκοκκικής ουρηθρίτιδος και μητρίτιδος"⁴¹ και 18 "εκ δευτερογόνου συφίλιδος, γονοκοκκικής ουρηθρίτιδος και μητρίτιδος".⁴²

Ανάλυσης έκτασης και διεξοδικότητας είναι και η στατιστική για τις "κατά το έτος 1931 τη υποδείξει του Επιθεωρητού εισελθούσες 953 γυναίκες".⁴³ Για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά, προηγούνται αριθμητικά οι "εκ Σμύρνης (132), Κωνσταντινουπόλεως (104) και Μικράς Ασίας (90)"⁴⁴ προερχόμενες γυναίκες, με τέταρτες στην σειρά κατάταξης εκείνες, οι οποίες "κατήγοντο εξ Αθηνών".⁴⁵ Ιδιαίτερα εντυπωσιακοί είναι, επίσης, και οι αριθμοί, όπου 372 γυναίκες νόσησαν "εκ λανθανούσης συφίλιδος, γονοκοκκικής ουρηθρίτιδος και μητρίτιδος"⁴⁶ και 262 "εκ γονοκοκκικής ουρηθρίτιδος και μητρίτιδος".⁴⁷ Σημαντική αριθμητική απόκλιση δε παρατηρείται με τα ποσοστά των γυναικών, που νοσηλεύθηκαν για τα ακόλουθα νοσήματα: μόλις 48 ασθένησαν "εκ λανθανούσης συφίλιδος, γονοκοκκικής ουρηθρίτιδος, μητρίτιδος και εξ οξυτενών κονδυλωμάτων",⁴⁸ 39 "εκ γονοκοκκικής ουρηθρίτιδος, μητρίτιδος και εξ οξυτενών κονδυλωμάτων",⁴⁹ ενώ ίσος είναι ο αριθμός εκείνων που έπασχαν "εκ λανθανούσης συφίλιδος, γονοκοκκικής ουρηθρίτιδος, μητρίτιδος και εξ έρπητος των γεννητικών οργάνων",⁵⁰ με τον αριθμό των "εκ λανθανούσης συφίλιδος, γονοκοκκικής ουρηθρίτιδος και εκ ψώρας"⁵¹ προσβεβλημένων δηλαδή 33 και για τις δύο περιπτώσεις.

Σχετικά με τα επαγγέλματα αυτών των γυναικών, είναι χαρακτηριστικό ότι και πάλι οι μεγαλύτεροι αριθμοί

³⁰Σελ. 370.

³¹Σελ. 362-363.

³²Σελ. 485.

³³Σελ. 486-487.

³⁴Σελ. 489-491.

³⁵Σελ. 493-510.

³⁶Σελ. 373.

³⁷Ο. π.

³⁸Ο. π.

³⁹Σελ. 374.

⁴⁰Σελ. 375.

⁴¹Σελ. 376.

⁴²Σελ. 374.

⁴³Σελ. 376.

⁴⁴Σελ. 377.

⁴⁵Σελ. 376.

⁴⁶Σελ. 380.

⁴⁷Σελ. 262.

⁴⁸Σελ. 384.

⁴⁹Σελ. 384.

⁵⁰Σελ. 381.

⁵¹Σελ. 382.

μοί αντιστοιχούν στις καταγεγραμμένες ως "κοινές" γυναίκες (480), "υπνρέτριες" (163) και "οικιακά" (171).⁵²

Η αναλυτική καταχώρηση των εγχειρίσεων που έγιναν στο Νοσοκομείο, καθώς και των θεραπειών που εφαρμόστηκαν, δεν θα μπορούσαν παρά να αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του περιοδικού,⁵³ όπως επίσης και οι αναφορές θανάτων ασθενών. Για παράδειγμα αναγράφεται ότι "απέθανε μία άρρωστος, πάσχουσα εκ φυματιάσεως των πνευμόνων και εκ γονοκοκκικής μπηρίτιδος",⁵⁴ "απέθανον δύο άρρωστοι, ων η μιν εκ γαγγραινης, η δε εκ κακοήθους πέμφιγος",⁵⁵ και τέλος ότι "παρητηρήθησαν τέσσαρες θάνατοι, εξ ων τρεις προήλθον εκ φυματιάσεως των πνευμόνων και εις εκ χοιραδικού λειχήνος".⁵⁶ Ενώ η συντριπτική πλειοψηφία των εισαχθέντων (617) αρρώστων για το έτος 1931, έπασχε από αφροδίσια και δερματικά νοσήματα, αναφέρονται μέσα σ' αυτή τη χρονιά 4 θάνατοι, με τη φυματίωση να ευθύνεται για 3 από αυτούς.

Εξίσου διαφωτιστικές είναι οι πληροφορίες που αφορούν στο τμήμα νοσηλείας των ανδρών, όπου επίσης παρέχονται διευκρινιστικά στοιχεία σχετικά με την καταγωγή, την ηλικία, τις σχέσεις γάμου, το επάγγελμα και τις παθήσεις των νοσηλευομένων. Συγκεκριμένα, για τους "...από του έτους 1930 παραμείναντες προς νοσηλείαν εν τω Νοσοκομείω 69 εσωτερικούς άνδρες",⁵⁷ και πάλι η πλειονότητα ανήκει στους προερχόμενους από Μικρά Ασία (14), Σμύρνη (6), αλλά και Αθήνα (6).⁵⁸ Πρέπει να επισημανθεί ο μικρός αριθμός ανδρών, που ασθένησαν (όπως ήδη αναφέρθηκε είναι μόλις 69) συγκρινόμενος με τα υψηλά ποσοστά των γυναικών. Η ηλικία των πασχόντων κυμαίνεται κατά κύριο λόγο από 16 έως 25 και από 26 έως 35 χρόνων,⁵⁹ ενώ ο μεγαλύτερος αριθμός ήταν μαθητές (12), εργάτες (9) και άνεργοι (8).⁶⁰ Στην περαιτέρω λεπτομερέστερη, ωστόσο, αναφορά οι αριθμοί των πασχόντων από τα διάφορα νοσήματα είναι εξίσου χαμηλοί, σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις, με μόνη εξαίρεση τους πάσχοντες "εξ άχορος του τριχωτού της κεφαλής",⁶¹ οι οποίοι κατά τη υπερέχουν.

Εκτός, όμως, από τις κατηγορίες ασθενών πολιτών, ανδρών και γυναικών που καταχωρούνται, παρατίθενται επίσης στοιχεία χωριστά για 592 στρατιωτικούς, οι οποίοι νοσηλεύθηκαν κατά το έτος 1931: Από αυτούς, 53 κατάγονταν "εξ Αθηνών και περιχώρων",⁶² 48 "εκ της λοιπής Κρήτης",⁶³ 33 "εκ Μικράς Ασίας"⁶⁴ και 31 "εκ Τριπόλεως".⁶⁵ Εξ αυτών ενδεικτικά αναφέρονται τα υψηλότερα ποσοστά, που αντιστοιχούν σε 67 που προέρχονταν "εκ του 1ου Πεζικού Συντάγματος",⁶⁶ 66 "εκ της Χωροφυλακής επαρχιών",⁶⁷ 34 "εκ της Σχολής χωροφυλακής"⁶⁸ και 29 "εκ του 1ου Συντάγματος πεδινού πυροβολικού".⁶⁹ Όσον αφορά στην αιτία ιατρικής τους περίθαλψης, οι 592 ασθένησαν "εκ οξείας γονοκοκκικής ουρηθρίτιδος",⁷⁰ "εκ λανθανούσης συφίλιδος",⁷¹ και "εκ χρόνιας γονοκοκκικής ουρηθρίτιδος", απ' ότι τελικά ασθενούσαν δηλαδή και όλοι οι άλλοι.⁷²

Συμπερασματικά, φαίνεται ότι τα *Αρχεία του Νοσοκομείου Ανδρέου Συγγρού* είναι ένα ιδιαίτερα ευανάγνωστο και οργανωμένο περιοδικό, χωρίς την γνωστή δομή άλλων περιοδικών με την κυκλοφορία πολλών τευχών ανά έτος, που εκδίδεται κατ' έτος και αποτελεί ένα πολύτιμο αρωγό για τον μελετητή, που αναζητά αξιόπιστο και σωστά αρχειοθετημένο υλικό. Η δομή του περιοδικού, με τον συγκεκριμένο διαχωρισμό της ύλης σε τρία διακριτά μέρη, δεν ενημερώνει μόνον επιστημονικά για τα περιστατικά που φιλοξενεί το Νοσοκομείο Ανδρέου Συγγρού, αλλά παράλληλα πληροφορεί για τις δραστηριότητες του Νοσοκομείου, όσο και για τις δραστηριότητες της Εταιρείας, που έχει αναλάβει την έκδοσή. Για τις δραστηριότητες του Νοσοκομείου εντυπωσιακός είναι ο αριθμός μίας μόνον κατηγορίας μικροεπεμβάσεων, για το έτος 1931 που ανέρχονται σε 455 - τα "οξυτενή κονδυλώματα" κατέχουν την πρώτη θέση, 250 περιστατικά. Ως προς τις "θεραπείες" ο αριθμός των ασθενών, που υποβλήθηκαν σε θεραπεία ήταν αστρονομικός για την εποχή. Μόνον πλύσεις της ουρήθρας και της κύστης έγιναν 115.000, πλύσεις του κόλπου και του

⁵²Σελ. 378.

⁵³Σελ. 385-386, 398-399, 415-416, 439-440, 450-451, 467-468, 478-479, 483-484.

⁵⁴Σελ. 386.

⁵⁵Σελ. 399.

⁵⁶Σελ. 416.

⁵⁷Σελ. 400.

⁵⁸Σελ. 400-401.

⁵⁹Σελ. 401.

⁶⁰Σελ. 401-402.

⁶¹Σελ. 403.

⁶²Σελ. 440.

⁶³Σελ. 441.

⁶⁴Ο. π.

⁶⁵Ο. π.

⁶⁶Σελ. 442.

⁶⁷Σελ. 443.

⁶⁸Σελ. 442.

⁶⁹Ο. π.

⁷⁰Σελ. 445.

⁷¹Ο. π.

⁷²Σελ. 446.

τραχήλου της μήτρας 126.000, και ενδοφλέβιες ενέσεις Neosalvarsan 4.780.

Η χρηματοδότηση από το κληροδότημα της Ιφιγένειας Συγγρού, έκανε δυνατή την έκδοση αυτή. Τα στοιχεία, που παρατίθενται στα *Αρχεία του Νοσοκομείου Ανδρέας Συγγρός*, σήμερα αποτελούν μία πολύτιμη πηγή άντλησης πληροφοριών, όχι μό-

νον για τις δερματικές και σεξουαλικά μεταδιδόμενες ασθένειες, την εποχή του μεσοπολέμου αλλά παράλληλα στοιχειοθετούν την εικόνα των τοπικών ελληνικών κοινωνιών της εποχής με τα προβλήματα, τις δραστηριότητες και τα θέματα της αντίστοιχης κοινωνικής συμπεριφοράς, που όλα αυτά συνεπάγονται.

Αθήνηγογραφία: *Ε. Χριστοπούλου-Αθευρά*

Αν. Καθηγήτρια

Λεωφ. Νίκης 73

Θεσσαλονίκη, 54622

Τηλ.: 2310 269949, 2310 999136

Fax: 2310 999139

E-mail: ealetra@hotmail.com

LA ROCHE-POSAY

LABORATOIRE DERMATOLOGIQUE

ΗΠΙΑ Ή ΜΕΤΡΙΑ ΑΚΜΗ

EFFACLAR DUO

Επανορθωτική ενυδατική φροντίδα

Φλεγμονώδεις βλάβες και φαγέσωρες:
διπλή αποτελεσματικότητα με ένα μόνο προϊόν.
Δεν ξηραίνει το δέρμα.

Πλήρης σύνθεση

LHA + Σαλικυλικό Οξύ

→ Κερατολυτικά

Λινολεϊκό Οξύ

→ Κερατινορρυθμιστικό

Νιασιναμίδη

→ Αντιφλεγμονώδης

Ολαμινική Πιροκτόνη

→ Αντιβακτηριακή, αντιμυκητιασική

Πιδολικός Ψευδάργυρος

→ Σμηγματορρυθμιστικός

Ισματικό Νερό της La Roche-Posay

→ Καταπραϋντικό, αντιερεθιστικό

Ενδείξεις

- Σαν μονοθεραπεία
- Συμπληρωματικά των φαρμακευτικών αγωγών
- Σαν αγωγή συντήρησης

Χωρίς αλκοόλη
Χωρίς χρωστικές
Μη φαγεσωρογόνο
Μη λιπαρό
Χωρίς paraben
Φυσιολογικό pH

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΥΓΙΕΙΝΗ

EFFACLAR GEL MOUSSANT PURIFIANT

Αφρώδες ζελ που καθαρίζει και εξυγιαίνει το λιπαρό δέρμα

- > Καθαρίζει το δέρμα χωρίς να το ερεθίζει.
- > Σέβεται το ευαίσθητο δέρμα και τα μάτια.
- > Δε δημιουργεί φαγέσωρες.
- > Απαλή σύνθεση για πλούσιο αφρισμό.

Χωρίς σαπούνι
Χωρίς αλκοόλη
Χωρίς χρωστικές
Χωρίς paraben
Φυσιολογικό pH

LA ROCHE-POSAY. Η ΔΕΡΜΑΤΟΛΟΓΙΚΗ ΑΠΑΙΤΗΣΗ.

www.laroche-posay.gr